

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ LÊ NGA

NGHIÊN CỨU TÍNH ĐA DẠNG THỰC VẬT THÂN GỖ,
ĐỀ XUẤT CÁC BIỆN PHÁP BẢO TỒN VÀ PHÁT TRIỂN
TẠI TIỂU KHU 14 VƯỜN QUỐC GIA CÚC PHƯƠNG
HUYỆN NHO QUAN - TỈNH NINH BÌNH

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

THÁI NGUYÊN - 2014

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN THỊ LÊ NGA

NGHIÊN CỨU TÍNH ĐA DẠNG THỰC VẬT THÂN GỖ,
ĐỀ XUẤT CÁC BIỆN PHÁP BẢO TỒN VÀ PHÁT TRIỂN
TẠI TIỂU KHU 14 VƯỜN QUỐC GIA CÚC PHƯƠNG
HUYỆN NHO QUAN - TỈNH NINH BÌNH

Chuyên ngành: Sinh thái học

Mã số: 60.42.01.20

LUẬN VĂN THẠC SĨ SINH HỌC

Người hướng dẫn khoa học: TS. ĐINH THỊ PHƯỢNG

THÁI NGUYÊN - 2014

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và thực hiện đề tài luận văn thạc sĩ chuyên ngành Sinh thái học tại khoa Sinh - KTNN Trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên, tôi đã nhận được sự giúp đỡ, ủng hộ của các thầy cô giáo, các đồng nghiệp, bạn bè và gia đình.

Trước tiên, tôi xin gửi lời cảm ơn sâu sắc nhất đến TS. Đinh Thị Phượng đã tận tình hướng dẫn, chỉ bảo tôi trong suốt quá trình tôi thực hiện đề tài. Đồng thời, tôi cũng xin cảm ơn Ban quản lý vườn quốc gia Cúc Phương - tỉnh Ninh Bình đã nhiệt tình giúp đỡ tôi trong thời gian tôi thực hiện đề tài trên địa bàn xã.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đến Ban Giám hiệu, các thầy cô trong Ban chủ nhiệm Khoa, các thầy cô thuộc Khoa Sinh - KTNN, Phòng quản lý và Đào tạo sau đại học - Trường Đại học Sư Phạm Thái Nguyên. Qua đây, tôi cũng xin gửi lời cảm ơn chân thành đến Ban Giám hiệu trường CĐSP Hà Nam, gia đình và bạn bè đã tạo điều kiện thuận lợi giúp tôi hoàn thành tốt luận văn của mình.

Trong quá trình thực hiện luận văn do còn hạn chế về thời gian cũng như trình độ chuyên môn nên không tránh khỏi những thiếu sót. Tôi rất mong nhận được sự đóng góp ý kiến quý báu của các thầy cô giáo, các nhà khoa học, cùng bạn bè, đồng nghiệp.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 10 năm 2014

Tác giả

Nguyễn Thị Lê Nga

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan những kết quả nghiên cứu trong luận văn thạc sĩ này là hoàn toàn trung thực, tuyệt đối không sao chép của bất kì ai ở bất kì tài liệu nào và không trùng với bất kì tài liệu nào khác.

Ý kiến của cán bộ hướng dẫn

Tác giả

Nguyễn Thị Lê Nga

MỤC LỤC

	Trang
Lời cảm ơn	i
Lời cam đoan	ii
Mục lục	iii
Danh mục các chữ viết tắt	iv
Danh mục các bảng	v
Danh mục các hình, biểu đồ	vi
MỞ ĐẦU	1
Chương 1: TỔNG QUAN CÁC VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	4
1.1. Một số khái niệm liên quan đến đề tài nghiên cứu	4
1.1.1. Đa dạng sinh học	4
1.1.2. Đa dạng loài	4
1.1.3. Thảm thực vật	4
1.1.4. Hệ sinh thái	4
1.1.5. Quần xã sinh vật	4
1.2. Những nghiên cứu về thảm thực vật trên thế giới và Việt Nam	5
1.2.1. Những nghiên cứu về thảm thực vật trên thế giới	5
1.2.2. Những nghiên cứu về thảm thực vật ở Việt Nam	5
1.3. Những nghiên cứu về hệ thực vật	8
1.3.1. Những nghiên cứu về hệ thực vật trên thế giới	8
1.3.2. Những nghiên cứu về hệ thực vật Việt Nam	9
1.4. Những nghiên cứu về thành phần loài, thành phần dạng sống	9
1.4.1. Những nghiên cứu về thành phần loài	9
1.4.2. Những nghiên cứu về thành phần dạng sống	13
1.5. Nghiên cứu về các loài thực vật quý hiếm có nguy cơ tuyệt chủng	17
1.5.1. Tổng quan về sách đỏ thế giới và sách đỏ Việt Nam	17
1.5.2. Một số công trình nghiên cứu về các loài thực vật quý hiếm có nguy cơ tuyệt chủng ở Việt Nam	17
1.6. Những nghiên cứu về bảo tồn thực vật trên thế giới và Việt Nam	19

1.6.1. Những nghiên cứu về bảo tồn thực vật trên thế giới	19
1.6.2. Những nghiên cứu về bảo tồn thực vật ở Việt Nam	20
Chương 2: ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP	22
NGHIÊN CỨU	
2.1. Đối tượng nghiên cứu	22
2.2. Phạm vi nghiên cứu của đề tài	22
2.3. Thời gian nghiên cứu	22
2.4. Nội dung nghiên cứu	22
2.5. Phương pháp nghiên cứu	22
2.5.1. Phương pháp kế thừa	22
2.5.2. Phương pháp điều tra	23
2.5.3. Phương pháp thu thập số liệu	24
2.5.4. Phương pháp phân tích và xử lý số liệu	24
2.5.5. Phương pháp điều tra trong nhân dân	24
Chương 3: ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN XÃ HỘI	25
KHU VỰC NGHIÊN CỨU	
3.1. Điều kiện tự nhiên	25
3.1.1. Vị trí địa lý	25
3.1.2. Địa hình	25
3.1.3. Khí hậu thủy văn	28
3.1.3.1. Chế độ nhiệt	28
3.1.3.2. Chế độ mưa	29
3.1.3.3. Độ ẩm không khí	29
3.1.3.4. Chế độ gió	30
3.1.4. Địa chất, thổ nhưỡng	30
3.1.4.1. Địa chất	30
3.1.4.2. Thổ nhưỡng	30
3.1.5. Tài nguyên động thực vật	31
3.1.5.1. Hệ thực vật	31
3.1.5.2. Hệ động vật	33
3.2. Điều kiện xã hội	33

3.3. Nhận xét và đánh giá chung	34
3.3.1. Thuận lợi	34
3.3.2. Khó khăn	34
Chương 4: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	35
4.1. Đặc điểm chung của thảm thực vật và sự đa dạng các kiểu thảm thực vật thân gỗ ở KVNC	35
4.2. Những đặc trưng cơ bản của thực vật trong khu vực	38
4.2.1. Đa dạng hệ thực vật ở bậc ngành	52
4.2.1.1. Mức độ đa dạng ngành	52
4.2.1.2. Các chỉ số đa dạng	52
4.2.2. Đa dạng ở bậc dưới ngành	53
4.2.2.1. Đa dạng bậc họ	53
4.2.2.2. Đa dạng bậc chi	54
4.2.3. Đa dạng về dạng sống	55
4.2.4. Đa dạng về giá trị tài nguyên	57
4.3. Thực vật thân gỗ quý hiếm ở KVNC	60
4.4. Đề xuất một số giải pháp bảo tồn đa dạng thực vật ở vườn quốc gia Cúc Phương	61
4.4.1. Nâng cao nhận thức cho cộng đồng dân cư về bảo vệ ĐDSH	62
4.4.2. Phát triển kinh tế, nâng cao thu nhập cho cộng đồng	63
4.4.3. Tăng cường công tác quản lý bảo vệ rừng	63
4.4.4. Tăng cường chương trình nghiên cứu khoa học phục vụ bảo tồn	64
4.4.5. Giải pháp về ổn định dân số	65
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	66
1. Kết luận	66
2. Kiến nghị	67
TÀI LIỆU THAM KHẢO	68
PHỤ LỤC ẢNH	73

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU VÀ CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Chữ đầy đủ
KBTTN	Khu bảo tồn thiên nhiên
IUCN	The International Union for Conservation of nature and Natural Resources - Tổ chức Bảo tồn thiên nhiên và Tài nguyên thiên nhiên Quốc tế
WWF	Quỹ bảo vệ thiên nhiên Quốc tế
ĐDSH	Đa dạng sinh học
HST	Hệ sinh thái
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - Tổ chức giáo dục, khoa học và văn hóa của Liên Hợp Quốc
KVNC	Khu vực nghiên cứu
VQG	Vườn Quốc gia
VU	Sẽ nguy cấp
LR	Ít nguy cấp
CR	Rất nguy cấp
EN	Nguy cấp
TĐT	Tuyển điều tra
OTC	Ô tiêu chuẩn
ODB	Ô dạng bản
UBND	Ủy ban nhân dân
NXB	Nhà xuất bản
KBT	Khu bảo tồn
RNS	Rừng nguyên sinh
RTS	Rừng thứ sinh
ĐHSP	Đại học sư phạm
CĐSP	Cao đẳng sư phạm
BQL	Ban quản lý

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Bảng đánh giá số loài thực vật được mô tả trên thế giới

Bảng 3.1. Các chỉ tiêu khí hậu cơ bản khu vực VQG Cúc Phương năm 2013

Bảng 3.2. Số lượng taxon trong các ngành thực vật bậc cao ở VQG Cúc Phương

Bảng 3.3. Mười họ có số loài lớn nhất VQG Cúc Phương

Bảng 4.1. Danh lục các loài thực vật thân gỗ ở KVNC

Bảng 4.2. Các taxon của thực vật thân gỗ tại tiểu khu 14 VQG Cúc Phương

Bảng 4.3. Các chỉ số đa dạng của thực vật thân gỗ tiểu khu 14 VQG Cúc Phương

Bảng 4.4. Các họ giàu loài tại tiểu khu 14 VQG Cúc Phương

Bảng 4.5. Các chi đa dạng nhất hệ thực vật thân gỗ tiểu khu 14 VQG Cúc Phương

Bảng 4.6. Thành phần dạng sống của HTV thân gỗ tiểu khu 14 VQG Cúc Phương

Bảng 4.7. Phân loại giá trị sử dụng của thực vật ở tiểu khu 14 VQG Cúc Phương

Bảng 4.8. Các loài thực vật thân gỗ quý hiếm ở KVNC

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 2.1. Sơ đồ bố trí ODB trong OTC

Hình 3.1. Bản đồ vị trí vườn Quốc gia Cúc Phương

Hình 3.2. Địa hình vườn Quốc gia Cúc Phương

Hình 3.3. Biểu đồ khí hậu Goussen - Walter khu vực Cúc Phương

Hình 4.1. Biểu đồ phân bố các bậc taxon trong các ngành ở KVNC

Hình 4.2. Biểu đồ dạng sống của thực vật thân gỗ ở KVNC

Hình 4.3. Biểu đồ phân loại thực vật theo giá trị sử dụng